

Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklar İçin Etiketsiz Eğitim

Ülkü Aydeniz

Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği (KOREV) Başkanı

Söyleşi: Songül Akkuş Akgül

* Sayın Aydeniz, derneğinizi kısaca tanıtır mısınız?

Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği (KOREV), çocuk koruma sisteminde aile ve toplum temelli hizmetlerin artırılması amacıyla 2005 yılında, şu an derneğimizin Onursal Başkanı olan, dezavantajlı çocuklarla önemli çalışmalar yapan Klinik Psikolog **Prof. Dr. Neşe Erol** önderliğinde; koruyucu ve evlat edinen aileler ile psikolog, hukukçu, sosyal hizmet uzmanlarınca kurulmuştur.

2016 Mayıs ayından itibaren 2 kız çocuğunun koruyucu annesi olan Ülkü Aydeniz Başkanlığında çalışmaları artarak devam etmektedir. Yönetiminde her kesimden, farklı yaşlardaki çocukların koruyucu ailesi olan veya çocukları evlat edinen kişiler görev almaktadır.

KOREV, ülkemizde korunma ihtiyacı olan çocuklarımızın aile yanında; doğuştan koşulsuz hak ettikleri birebir ilgi ve sevgi ile büyümelerini hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda koruyucu ailelik ve evlat edinme hizmet modellerinin yaygınlaştırılması için çalışmalar yapmaktadır.

* Bu durumdaki çocukların bir aile ortamında olması neden önemlidir?

Çocukların neden toplu bakım modellerinde değil de aile yanında yaşaması gerektiğinin geniş bir arka planı mevcuttur. Yapılan çalışmalar ve deneyimlerimiz gösteriyor ki personel eliyle toplu bakım modelleri çocukların gelişimini fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan olumsuz etkilemektedir.

Yuvalardaki fiziki şartların genellikle iyi olmasına rağmen çocukların bakım verenlerle temaslarının çok yetersiz olması ve bakım verenlerin sürekli değişmesi çocuklarda güvenli bağlanmayı engellemektedir. Ayrıca çocuk 'Ben kimin aklımdayım?' sorusunu kendisine sorduğunda onun bu sorunun yanıtını bulamaması ruhsal çöküntüye neden olmaktadır.

Çocukların gelişiminde kritik bir süreci kapsayan 0-3 yaş arasında uyaran eksikliği çocuklarda yalnızlaşmaya ve gelişimlerinde gecikmelere neden ol-

maktadır. Personel eliyle toplu bakım modelleri aynı zamanda çocukların sosyal hayatında ayrımcılığa uğramasına ve toplum tarafından etiketlenmesine neden olmaktadır.

Bunun gibi çocukların hayatını olumsuz etkileyen birçok sebep nedeniyle gelişmiş ülkelerde personel eliyle toplu bakım modelleri 1950'lerden itibaren hızla terk edilmiş ve aile temelli hizmetler hızla yaygınlaşmıştır. Gelişmiş ülkelerde toplu bakım modellerinden 1950'lerden itibaren vazgeçilmiştir. Koruyucu ailelik ve ev-

lat edinme oranlarının % 85 olduğu bilinmekle birlikte ülkemizde bu oran % 30'larda kalmıştır.

Ülkemizde de aile temelli hizmetlerin artması ve çocukların aile yanında güvenli, sağlıklı ve güçlü bireyler olarak yetişmesi gerekmektedir. Çünkü ailesizlik şiddetle eş değerdir!

* Çalışmalarınızın kapsamı içinde başka nelerden söz edilebilir?

KOREV olarak kurulduğumuz ilk günden beri çocukların aile yanında büyümesi gerektiğini, personel eliyle toplu bakım modellerinin, çocukların büyümesi için uygun ortamlar olmadığını belirtmekteyiz. Bu tezimizi savunurken de deneyimlerimizi, çalışmalarımızı ve gelişmiş ülkelerdeki mevcut durumu göz önünde bulundurmaktayız.

* Koruyucu aile ve evlat edinme modellerinin toplumda yaygınlaştırılması için farkındalık çalışmaları yapıyoruz.

* Koruyucu aileliğin ve evlat edinmenin alternatif bir doğum şekli olduğu konusunda toplumda bir bilinç yaratıyoruz.

* Koruyucu aile ve evlat edinme sürecinde ihtiyaç duyan kişilere danışmanlık hizmeti veriyoruz.

* Koruyucu aile olan ve evlat edinen ailelerle, çocuklarımıza hukuki ve psikososyal destek sağlıyoruz.

* Devlet korumasında, personel eliyle toplu bakım modellerinde yaşayan tüm çocukların etkin, sağlıklı ve refah seviyesi yüksek bireyler olması için çalışmalar yapıyoruz.

* Devlet koruması altındaki tüm çocuklarımız için ilgili devlet birimlerine yasa ve yönetmelik konularında görüş sunuyor, politika belgeleri oluşturarak iş birliği içinde çalışıyoruz.

Ayrıca çocuk koruma sisteminin iyileştirilmesi, toplum ve medya bazında yaşanan etiketlemelerin önüne geçebilmek amacıyla proje ve çalıştaylar gerçekleştirmeye devam ediyoruz.

* Devlet korumasındaki çocukların medyada ve toplumda etiketlenmesinin önüne geçmek için Sosyal Duvarları Yıkılma Projesi'ni gerçekleştirdik.

* Etiketleyici kelimelerin yerine alternatif ve çocukları incitmeyecek bir dilin inşa edilmesi için Doğru Sözlük hazırladık.

* Devlet korumasında yetişmiş öğrencilerin eğitimde etiketlenmesi ile mücadele etmek amacıyla Etiketsiz Eğitim Projesi'ni gerçekleştirdik.

* Birçok üniversitede, özel kurumda ve kamu kurumlarında panel, söyleşi ve sempozyumlara katılım sağladık, koruyucu ailelik hakkında sunumlar yaptık.

* Çeşitli gazete ve dergilere koruyucu ailelik ve evlat edinme hakkında röportajlar verdik, radyo programlarına katıldık.

* Sistemin daha iyi hale gelmesi ve sorunların çözülebilmesi adına koruyucu ailelerimizin, sivil toplum kuruluşlarının ve kamu mensuplarının katılımıyla çalıştaylar düzenliyoruz.

* Ailelerimizin bir araya gelerek; paylaşımda bulunarak sorunlarına çözüm buldukları, yalnız olmadıklarını hissettikleri ve eğlenceli vakit geçirdikleri kahvaltı, iftar gibi etkinlikler düzenliyoruz.

* Toplumda farkındalık oluşturmak adına çeşitli fotoğraf, Türk süsleme sanatları sergileri ve dans gösterileri gibi sanatsal etkinlikler düzenliyoruz.

İlerleyen süreçte de çocuklarımız, koruyucu ailelerimiz ve çocuk koruma sisteminin iyileştirilmesi için çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Siz de KOREV'e destek olarak sürecin bir parçası olabilirsiniz.

* **Aile temelli bakım modelleri nelerdir?**

1. Koruyucu Ailelik

0-18 yaş arası, evlat edindirilemeyen, devlet korumasındaki çocukların sürekli aile yanında yaşamaları için geliştirilmiş bir modeldir. Koruyucu aileliğin evlat edinmeden farkı koruyucu ailedeki çocukların biyolojik ailelerinin olması ve koruyucu aile olan kişinin çocuğun yasal vasisi olmamasıdır.

Koruyucu ailelik modelinde çocuğun yetişmesindeki tüm sorumluluk koruyucu aileye aittir ve çocuk sürekli koruyucu ailesiyle birlikte yaşar.

* Türkiye'de ikamet eden,

* 25-65 yaş aralığında bulunan,

* En az ilköğretim mezunu,

* Düzenli geliri bulunan,

* Evli veya bekâr,

* Çocuklu veya çocuksuz,

Şartlarını sağlayan kişiler buldukları ilin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlüğü'ne koruyucu aile başvurusunda bulunabilir.

2. Evlat Edinme

Evlat edinme hizmeti, durumu evlat edindirilmeye uygun bir çocukla, durumu evlat edinmeye uygun kişi/eşler arasında hukuki bağlar sağlanarak çocuk ebeveyn ilişkisinin kurulmasıdır.

Evlat edinecek eşlerin 30 yaşından büyük ya da en az 5 yıldır evli olmaları, bekâr kişilerin 30 yaş ve üzeri olma şartı aranmaktadır. Evlat edinecek kişiler en az ilköğretim mezunu olmalı ve düzenli bir gelir beyan edebilmelidir. Evlat edinilen çocuk ile kişiler arasında en az 18 yaş olması gerekmektedir. Evlat edinme sürecinin çocuğun yararına olması büyük önem arz etmektedir.

Lahey Ülkelerarası Evlat Edinme Sözleşmesi'ne göre yabancı uyruklu kişiler de evlat edinebilirler.

* **Evlat Edinmek İsteyenler Nereye Başvurmalı?**

* Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları yerleşim yerindeki Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne,

* Yurt dışında ikamet eden Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile yabancı ülke vatandaşları, kabul eden devletin merkezi makamına,

* Türkiye'de bir yıldan fazla süreyle oturma izni almış yabancı ülke vatandaşları, merkezi makama gönderilmek üzere buldukları yerin Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne, başvuruda bulunurlar.

Evlat edinmek isteyenlerin bekâr ise tek başına, evli ise eşlerin birlikte başvuru yapmaları gerekmektedir.

* **Gönüllü ailelik hizmetleri nasıl yürütülüyor?**

Gönüllü aile olduğunuzda kuruluştaki korunma ve bakım altında bulunan çocuklara kuruluş tarafından uygun bulunan dönemler içerisinde kendi ilgi, yetenek ve eğitimleriniz doğrultusunda katkı vermek amacıyla yaptığınız ziyaretlerin yanı sıra uygun bu-

lunan çocukları hafta sonu ya da resmi tatil ve özel günlerde yatılı olarak evinizde misafir ederek hizmet verirsiniz. Gönüllü aile hizmeti kuruluşlar tarafından yürütülmektedir.

*** Bu çocukların okul eğitimleriyle ilgili hangi önceliklere dikkat edilmeli?**

Eğitim, bireyin kendini tanımasını ve gerçekleştirmesini sağlayan bir süreçtir. Eğitim aynı zamanda bireyin ve toplumun sosyal ve ekonomik değişimlere uyum göstermesini sağlar. Bu nedenle eğitim ve eğitim ortamı çocuk için gelişiminde önemli bir dönemi temsil etmektedir.

Okul ortamı, farklı gruplardan öğrencilerin katılımının olduğu sosyal bir çevredir. Bu gruplara koruyucu ailede bulunan çocuklar, evlat edinilen çocuklar ve toplu bakım merkezlerinde bakımı sağlanan çocuklar da dahildir. Toplum nezdinde, devlet korumasında yetişen çocuklara karşı 12 yaşına kadar olan acıma ve merhametle karışık bakış açısının 12 yaşından sonra kendisini korkuya bıraktığı görülmektedir. Bu yaş grubundaki çocuklar "sinirli", "öfkeli", "suça eğilimli" gibi önyargılarla ve etiketlemelerle baş etmeye çalışmaktadır. Bu baş etme mekanizması çoğu zaman okul terkine neden olmaktadır. Okul terki ise ihmal, istismar ve erken evlilik gibi sorunların çıkmasına neden olmaktadır.

Bu noktada öğretmenlerin Hayat Bilgisi gibi temel derslerde evlat edinmenin ve koruyucu aileliğin de normal süreçler olduğunu aktarması gerekmektedir. Müfredatta aile kavramı sadece biyolojik aileleri içermektedir. Oysa koruyucu aile olmak ve evlat edinmek de bir aile olma biçimidir. Bu konunun küçük yaşlardan itibaren çocuklara anlatılması, farklılıklarımızla bir bütün olduğumuzun benimsenmesi ise hem eğitim ortamında hem de sosyal hayatta koruyucu ailede olan ve evlat edinen çocukların etiketlenmesini engelleyerek, sosyal hayata katılımını artıracaktır.

"Etiketsiz Eğitim" projesi ile devlet korumasında yetişen çocuk ve gençlerin eğitim-öğretim ortamında etiketlenmesini önleme yolunda öğretmenlerin bilinçlendirilmesi hedeflenmiştir. Farklı illerde bulunan öğretmenlerle yapılan eğitimlerle öğretmenlerin bu konuyla ilgili farkındalıklarının artırılmasını sağladık.

İlerleyen süreçte de KOREV olarak öğretmenlerle yapılabilecek bireysel veya toplu tüm çalışmalara seveerek destek vereceğimizi belirtmek durumundayız. Gençlerin geleceğe doğru güçlü adımlarla yönlendirilmeleri öğretmenlerin en temel ve önemli sorumluluğudur. Bu yolculukta gençlerin en çok ihtiyaç duyduğu şey bilinçli rehberlerdir. Dileğimiz, öğrenme lideri olan tüm öğretmenlerimizin bu bilinçte olmaları ve yetiştirdikleri gençlerin sağlıklı, topluma yararlı

birer birey olmalarıdır.

*** Onlarla iletişimde nelere özen gösterilmeli?**

KOREV olarak gerek deneyimlerimiz ışığında gerekse yaptığımız çalışmalarda gördük ki, devlet korumasında yetişenler, hayatlarının birçok alanında ayrımcılığa uğruyor. Eğitim yaşamı, iş yaşamı ve sosyal yaşamda ayrımcılık ve etiketlenme ile mücadele etmek zorunda kalıyorlar. Medyada da devlet korumasındaki çocuklara karşı olumsuz bir etiketleme var. Devlet korumasındaki çocuk ve gençler suç, fuhuş ve şiddet gibi olumsuz durumlarla ilişkilendiriliyor. Burada kullandığımız dilin çok etkili olduğunu, bazı kelimelerin ötekileştirmeyi ve ayrımcılığı artırdığını görmekteyiz. Günlük kullanımda da çocukları yaralayan, ötekileştiren davranış ve söylemler görülmektedir. Örneğin, korunmaya muhtaç çocuk terimi kullanılmaktadır. Oysa çocuk korunmaya muhtaç değildir, çocuğun bakımının sağlanması doğuştan koşulsuz kazandığı hakkıdır. Bu yüzden korunmaya muhtaç yerine korunmaya ihtiyacı olan çocuk kelimesi kullanılmalıdır. Gerçek anne yerine biyolojik anne denilmesi, evlatlık yerine evlat edinilen denilmesi gerekirken, bu yapılmıyor ve binlerce koruyucu anne, evlat edinen anne ve çocuklar incitiliyor.

Doğru Sözlük tam da bu amaçla insanların etiketlenmeden, ayrımcılığa uğramadan hayata atılmaları ve toplumda bir farkındalığın oluşması için hazırlanmıştır. Siz de doğru sözlük kullanarak toplumda sosyal duvarların oluşmasını engelleyebilirsiniz.

*** Son olarak, KOREV'in ulaşmak istediği hedef nedir?**

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Aralık 2016 verilerine göre toplu bakım modelleri altında personel eliyle bakımı sağlanan 13.319 çocuk bulunmaktadır. KOREV, koruyucu aileliğin ve evlat edinme modellerinin arttığı, toplu bakım modellerinde hiçbir çocuğun kalmadığı ve çocuklarımızın aile yanında büyüdüğü bir Türkiye'yi hedeflemektedir.

Koruyucu Ailelik, Evlat Edinme, Etiketsiz Eğitim, Doğru Sözlük ile diğer tüm proje ve çalışmalarımıza www.korev.org.tr sitesinden ulaşabilirsiniz. Tüm bu çalışmalarla ilgili olarak çok değerli öğretmenlerimizle her zaman iş birliği içerisinde çalışmaya hazırız. Sizler de bir çocuğun aile yanında büyümesine destek olabilirsiniz. Bu amaçla şu adresten bizimle bağlantı kurulabilir: Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği (KOREV), (0312) 215 62 12 - korev@korev.org.tr